

Asia: VN/5904/2019

Luonnos Suomen arktisen politiikan strategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapin liiton lausunto luonnoksesta Suomen arktisen politiikan strategiaksi

Viite: VN/5904/2019

YLEISELLÄ TASOLLA lausutaan seuraavaa:

Lapin liitto pitää strategiaa yleisiltä tavoitteiltaan kannatettavana.

Strategialuonnoksessa YK:n kestävän kehityksen tavoitteet on otettu hyvin huomioon ja on myös linjassa Ruotsin ja Norjan strategioiden kanssa. Aiempiin Suomen arktisen politiikan strategioihin verrattuna lausuttavana oleva luonnos on lähempänä arktisen alueen ihmistä ja sisältää konkreettisempia toimia. Tämä on tervetullut muutos.

Läpileikkaavasti strategiassa tulisi ottaa huomioon tiedolla johtamisen vahvistaminen. Yksi keino on luoda systemaattinen tiedonkeruumenetelmä yhtenäisen tietopohjan saamiseksi arktisen alueen tilannekuvasta, niin elinkeinojen kuin ihmisten hyvinvoinnin näkökulmista.

TAUSTA- JA JOHDANTOTEKSTIN OSALTA lausutaan seuraavaa:

Tausta

s.3 ”Strategiassa huomioidaan läpileikkaavasti EU:n vihreän siirtymän periaate olla tuottamatta merkittävää haittaa (do no significant harm) ympäristö- sekä sosiaalisille ja kulttuurisille tavoitteille, mukaan lukien vaikutukset alkuperäiskansojen oikeuteen harjoittaa omaa kulttuuriaan.”

Vihreän siirtymän periaate tulisi lisäksi nähdä kasvun ja hyvinvoinnin lisäämisen keinona, eikä vain välttää tuottamasta merkittävää haittaa.

s.3 ”Arktisesta alueesta on olemassa useita kansainvälisesti käytettyjä määritelmiä käyttötarkoituksesta riippuen. Lapin maakunnalla on erityinen merkitys, kun puhutaan Suomen arktisesta alueesta maantieteellisesti.”

Pidämme tätä perusteltuna nostona. Lapille arktisen strategian merkitys Suomessa on suuri johtuen sekä maakunnan sijainnista Suomen ja koko Euroopan unionin pohjoisimpana alueena ja kolmen maan rajanaapurina (yhteistä rajaa Ruotsin, Norjan ja Venäjän kanssa noin 1700 kilometriä), arktisista luonnonolosuhteista että alkuperäiskansakysymyksen merkittävydestä. Arktisuus on luonnollinen osa lappilaisten arkea kaikilla elämän osa-alueilla. Maantieteellisen sijaintinsa johdosta muun muassa ilmastonmuutokseen johdosta aiheutuvat muutokset ovat Lapissa voimakkaimmat ja ne myös kohdataan Lapissa ensimmäisinä. Ilmastonmuutosta hidastavat toimenpiteet on tehtävä kansallisella tasolla, mutta niin myös ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvät ratkaisut. Lapissa mm. poroelinkeino ja matkailu kohtaavat muutoksesta aiheutuvia haasteita jo nyt, mihin on haettava ratkaisuja kansallisesti.

JOHDANTO

SUOMEN ARKTISEN POLITIIKAN LINJAUKSET JA TAVOITTEET VUOTEEN 2030 MENNESSÄ

s. 5 ”Kokonaiskuva Suomesta arktisena maana syntyy monien toimijoiden summana. Mukana on julkisen hallinnon ja päätöksenteon eri tasoja, yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yrityselämän ohella esimerkiksi kansalaisjärjestöjä ja epävirallisia verkostoja. Kaikilla tasoilla merkitystä on niin institutionaalisella tiedolla kuin yksilötason asiantuntemuksella ja aktiivisuudella.”

Lapin liitto näkee hyvänä asiana, että lausunnossa kokonaiskuva Suomesta arktisena toimijana esitetään olevan monen tekijän summa. Arktista yhteistyötä tehdään monella tasolla moniäänisesti. Tavoite rajat ylittävän yhteistyön edistämisestä ja matalan kynnyksen verkostoitumisen edistämisestä ovat kannatettavia.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TURVALLISUUSPOLIITTINEN TILANNE

1. Tilannekuva

s. 6 ”Suomen arktisessa politiikassa arktinen alue ei ole etäinen syrjäseutu. On tärkeää huomioida koko alueen väestön yhdenvertaiset oikeudet ja mahdollisuudet sekä elinolosuhteiden ja osallistumisen turvaaminen. Alueen alkuperäiskansoille tulee turvata mahdollisuudet oman kulttuurinsa ja perinteidensä ylläpitämiseen muuttuvissa olosuhteissa ja riittävästi tukea sopeutumisessa muutoksiin.”

Lapin liitto näkee tämän tilannekuvan ja tahtotilan kannatettavana.

2. Suomen toiminnan tavoitteita: Vakaa ja turvallinen toimintaympäristö

s. 8 ”Erityisesti poliisin, Rajavartiolaitoksen sekä pelastustoimen näkyvyys ja hyvä kyky toimia harvaanasutuilla alueilla tuottaa vahvaa sisäistä turvallisuutta, mikä puolestaan on edellytys myös arktisen yhteistyön tavoitteiden ja Suomen talouteen liittyvien arktisten erityisintressien, kuten matkailun, yritystoiminnan lisäämisen ja liikenneinfrastruktuurin toteutumiseksi.”

Lapissa kansainvälinen matkailu moninkertaistaa alueella olevien ihmisten määrän etenkin talvikuukausina ja siten edellyttää erityistä huomioita viranomaisten riittävyyteen matkailuelinkeinon ja samalla paikallisten asukkaiden turvallisuustarpeiden takaamiseksi.

On hyvä korostaa, että paikallistason viranomaisyhteistyön toimiminen ja tiedonkatkosten välttäminen erityistilanteissa on tärkeää. Strategiatekstissä on hyvä huomioida, että Pohjoisen ulottuvuuden tasolla on tehty paljon yhteistyötä tarttuvien tautien ehkäisemiseksi.

3. Suomi ja kansainvälisen arktisen yhteistyön rakenteet

s. 9 ”Suomi edistää arktista yhteistyötä myös pohjoismaisen yhteistyön kontekstissa, kahdenvälissä suhteissa Venäjän kanssa sekä Yhdysvaltain ja Kanadan kanssa. Tässä yhteistyössä hyödynnetään aktiivisesti myös alueellisen yhteistyön rakenteita, kuten pohjoisen ulottuvuuden politiikka ja sen kumppanuudet, Barentsin euroarktinen neuvosto, sen aluetaso ja Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto.”

Luetteloon alueellisen yhteistyön rakenteista tulisi lisätä Saamelaiskäräjät.

s.9 ”Arktista parlamentaarista yhteistyötä tehdään arktisten maiden parlamenttien välisen pysyvän komitean kautta. Lisäksi yhteistyötä tekevät mm. kunnat ja aluehallintovirastot sekä maakuntien liitot”.

Luetteloon yhteistyötä tekeviin tahoihin tulisi lisätä pohjoismaiset rajayhteistyöorganisaatiot.

s. 9 ”EU:n arktisen politiikan tulee olla entistä johdonmukaisempaa ja EU-instituutioiden on osoitettava riittävät resurssit, mukaan lukien henkilöresurssit, unionin arktisen politiikan koordinaatioon ja toimeenpanoon”

On tärkeää lisätä, että riittävät resurssit on turvattava myös rajat ylittävään arktiseen yhteistyöhön EU:n ulkorajoilla.

s. 10 ” EU-rahoituksella on tärkeä merkitys EU:n arktisen roolin vahvistamisen ja arktisen yhteistyön edistämisen kannalta. Suomi vaikuttaa siihen, että arktinen yhteistyö ja arktiset erityisolosuhteet huomioidaan asianmukaisesti eri EU-rahoitusohjelmien suunnittelussa ja toimeenpanossa.”

Esitämme, että em. tekstin osalta strategiatekstiä muutetaan seuraavanlaiseksi: Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmilla on tärkeä merkitys EU:n arktisen roolin vahvistamisen ja arktisen yhteistyön edistämisen kannalta. Suomi vaikuttaa siihen, että arktinen yhteistyö ja arktiset erityisolosuhteet huomioidaan asianmukaisesti eri EU-rahoitusohjelmien (Kolarctic, Karelia, Interreg Aurora, NPA, Interreg Itämeri) suunnittelussa ja toimeenpanossa.

PAINOPISTEKOHTAISESTI lausutaan seuraavaa:

PAINOPISTEALUE 1 Ilmastonmuutos, hillintä ja sopeutuminen

Yleisesti:

Tulvariskien lisääntyminen ja niihin kansallinen varautuminen sekä kuntien riittävä resursointi puuttuu strategiatekstistä kokonaan ja olisi syytä lisätä.

Tavoitetila Arktisen strategian 2021 toteuttamisen aikana

s. 12 ”Ratkaisujen edelläkävijänä Suomi vahvistaa arktisen alueen vakautta, hyvinvointia ja arjen turvallisuutta. Ilmastonmuutoksen hillintä, investoinnit ilmastoviisaaseen infrastruktuuriin, arktisen tilannetietoisuuden vahvistaminen, kierto- ja biotalous, korkeamman arvonlisän tuotteet, luontokadon pysäyttäminen ja luontopohjaiset ratkaisut tuovat uusia työn ja toimeentulon mahdollisuuksia.”

Strategiatekstissä on hyvä tuoda esiin, että arktista tilannetietoisuuden vahvistamista on syytä tehdä systemaattisella luotettavan (tilasto)tiedon keräämisellä, jolloin päätökset voidaan pohjata tietoon.

s. 12-13 ”Luontopohjaiset ratkaisut ovat tärkeä osa ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista sekä arktisen alueen elinvoimaisuutta, ympäristöön tukeutuvia elinkeinoja ja ruokaturvallisuutta. Maan- ja luonnonvaroja käytetään kestäväällä tavalla. Käytössä huomioidaan ilmastonmuutoksen ja taloudellisen toiminnan yhteisvaikutukset. Näitä vaikutuksia on ympäristöön ja paikallisiin asukkaisiin, mukaan lukien alkuperäiskansojen elinkeinoin.”

Kun halutaan puhua poronelinkeinosta nimenomaan elinkeinona, tulisi muistaa, että elinkeinoa harjoitetaan myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella, ja myös muiden kuin alkuperäiskansoihin kuuluvien toimesta. Siten tekstiä voisi muuttaa: ”Näitä vaikutuksia on ympäristöön ja paikallisiin asukkaisiin, luontaiselinkeinoihin sekä alkuperäiskansojen elinkeinoin.”

Poronhoito mainitaan toimenpiteissä saamelaiskulttuurin yhteydessä. Toimenpiteitä edeltävässä tekstistä ei ollut mainintaa poroelinkeinosta. Luvussa viitataan elinkeinoin ja saamelaiskulttuuriin, mutta poroelinkeino ei ole pelkästään saamelaisasia. Olisi parempi puhua poroelinkeinosta kuin poronhoidosta, ensin mainittu on laajempi käsite ja antaa asiasta todenmukaisemman kuvan. Ilmastonmuutoksella on poroelinkeinoon merkittävä negatiivinen vaikutus.

Strategiset toimenpiteet

Suojelusta puhuttaessa tulisi aina lisätä sana ”vapaaehtoinen” toimenpide-ehdotuksen eteen.

s. 14 ”Edistetään arktista ruokaturvaa muuttuvassa ilmastossa turvaamalla paikallisten elinkeinojen jatkuminen, erityisesti poronhoidon jatkuminen. Ehdotusta saamelaisten ilmastonmuutoksen sopeutusohjelman laatimisesta selvitetään osana ilmastolakia ja kansallisen sopeutusohjelman päivittämisprosessia.”

Esitämme ruokaturvan ja saamelaisten ilmastonmuutoksen sopeuttamisohjelman laatimisen erillisiksi toimenpiteiksi:

- Edistetään arktista ruokaturvaa muuttuvassa ilmastossa turvaamalla paikallisten elinkeinojen jatkuminen, erityisesti poronhoidon jatkuminen.
- Ehdotusta saamelaisten ilmastonmuutoksen sopeutusohjelman laatimisesta selvitetään osana ilmastolakia ja kansallisen sopeutusohjelman päivittämisprosessia.

PAINOPISTEALUE 2.1 Aukkaat, hyvinvoinnin edistäminen

Yleisesti: On olemassa arktisia alueita muissa maissa, joissa on pystytty hillitsemään väestön vähenemistä aluepoliittisin keinoin (mm. Norja). Näin ollen toimenpiteenä voisi olla tutkia ja kartoittaa aluepoliittista keinoa edistää elinvoimaisuutta arktisilla harvaanasutuilla alueilla.

Sosiaalisesti kestävän talouden (social economy) näkökulman omaksuminen voisi tuoda harvaan asutulle alueille uusia mahdollisuuksia. Sosiaalisesti kestävä talous on liiketoimintaa, jossa voitontavoittelun lisäksi tavoitellaan sosiaalista tai yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Lapissa sosiaalisesti kestävä talous nähdään mahdollisuutena erityisesti vaikeassa asemassa olevien työllistämiseksi sekä harvaan asutulle alueelle, jonne toivotaan jäävän enemmän yritystoiminnan hyötyjä paikallistalouteen. Malli luo harvaan asutuille alueille aluetaloudellisten vaikutusten lisäksi myös arjen turvallisuutta.

Myös tässä painopistealueessa tulisi nostaa esiin tietoliikenneinfrastruktuurin merkitys. Suomen arktisella alueella digitalisaatiota ei voida hyödyntää liiketoiminnassa tai palveluiden tehostamisessa ennen kuin tietoliikenneinfrastruktuuri saatetaan kuntoon.

Strategiset toimenpiteet:

Sivulla 8 on ansiokas kappale Suomen toiminnan tavoitteista Vakaaseen ja turvalliseen toimintaympäristöön liittyen:

”Suomen pinta-alasta 68 prosenttia on harvaanasuttua aluetta. Näillä alueilla korostuu erityisesti viranomaisten, järjestöjen ja asukkaiden välinen paikallinen yhteistyö. On tärkeää, että myös harvaanasutulla arktisella alueella on väestölle saatavilla tarvittavat viranomaispalvelut ja että he kokevat olevansa turvassa. Erityisesti poliisin, Rajavartiolaitoksen sekä pelastustoimen näkyvyys ja hyvä kyky toimia harvaanasutuilla alueilla tuottaa vahvaa sisäistä turvallisuutta, mikä puolestaan on edellytys myös arktisen yhteistyön tavoitteiden ja Suomen talouteen liittyvien arktisten erityisintressien, kuten matkailun, yritystoiminnan lisäämisen ja liikenneinfrastruktuurin toteutumiseksi. Harvaanasuttujen alueiden paikallista aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä turvallisuustoimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä tulee hyödyntää nykyistäkin vahvemman turvallisuuden takaamiseksi.”

Strategialuonnoksesta ei löydy yllä olevan kappaleen tavoitteiden toteutumiseen liittyviä toimenpiteitä. Jotta tavoitteet toteutuvat, on tärkeää turvata riittävät resurssit mm. poliisin, Rajavartiolaitoksen ja pelastustoimen toiminnalle sekä paikallisyhteisöjen kehittämiseksi. Nämä toimenpiteet sopisivat hyvin painopistealueen 2.1. alle.

Lisäksi toimenpidetasolla tulisi myös huomioida myös elinympäristön turvallisuus ja viihtyisyys niin kaupungeissa, maaseudulla kuin yhteisöissä. Digitaaliset ratkaisut eivät kokonaan poista myöskään liikkumistarvetta, ja liikenneturvallisuus sekä kunnossa oleva infrastruktuuri ovat iso osa turvallista elinympäristöä.

Toimivan ja riittävän joukkoliikenteen voisi myös nostaa yhdeksi toimenpiteeksi.

S. 17 ”Alueen kulttuurista monimuotoisuutta, mukaan lukien alkuperäiskansojen kulttuurit, vahvistetaan avoimen vuorovaikutuksen avulla eri kulttuuritaustoista tulevien kesken. Erityistä huomiota kiinnitetään rajat ylittäviin kumppanuuksiin kulttuurin ja luovien alojen välillä sekä elinkeinoelämän ja tutkimuksen välillä. Pohjoisen alueen rajat ylittävää kuntatason yhteistyötä sekä kansalaisten välistä vuorovaikutusta tuetaan.”

Esitämme, että kappaleesta johdetaan myös toimenpide:

- Rajat ylittävien kumppanuuksien mahdollistaminen kulttuurin, luovien alojen, elinkeinoelämän, tutkimuksen ja kansalaisyhteiskunnan näkökulmista, mutta myös julkisen sektorin toimijoiden ja viranomaisten välillä.

Tämä tukisi myös s. 7 kohtaa: ”Erityisesti Pohjoismaiden välillä toimii pohjoisessa jo nyt tiivis ja välitön viranomaisten välinen yhteistyö niin poliisin, tullin, Rajavartiolaitoksen kuin pelastustoimenkin osalta. Viranomaisyhteistyön monenvälisissä, alueellisissa ja kahdenvälisissä rakenteissa tulee jatkossa kiinnittää yhä enemmän huomiota arktisen alueen kehityksestä nouseviin mahdollisiin haasteisiin ja tarpeisiin.”

PAINOPISTEALUE 2.2 Aasukkaat, alkuperäiskansojen oikeudet

Yleisenä kommenttina: kappaleessa asukkaina tuodaan esiin pelkästään saamelaiset – enemmistö asukkaista on kuitenkin muita kuin saamelaisia. Kappaleessa olisikin syytä huomioida myös Lapin muut asukkaat kuin saamelaiset.

Saamelaiset ovat jo nyt hyvin osallisina kaikissa kansainvälisissä rakenteissa, sen sijaan maakunnan ja kuntien osallistumismahdollisuuksia tulisi tehostaa kansainvälisessä arktisissa yhteistyörakenteissa – hyvä esimerkki on Arktinen neuvosto, johon esim. maakuntien liitot joutuvat osallistumaan Pohjoisen Foorumin mandaatilla, koska Suomen valtio ei tarjoa tätä mahdollisuutta edes delegaatiotasolla, virallisista pöydistä puhumattakaan. Hannele Pokan tekemä aloite alueiden neuvoston perustamisesta Arktisen neuvoston yhteyteen (kuten Arktinen talousneuvosto) olisi kannatettava. Tämä huomio liittyy myös sivun 9. Suomi ja kansainvälisen arktisen yhteistyön rakenteet -kappaleeseen.

On hienoa, että vihdoin tunnustetaan saamenkielen ja sen käyttöympäristön kiinteä keskinäinen yhteys – kieli säilyy elävänä kun se on arkipäivän käytössä, jolloin siihen kehitetään esim. uudissanoja kuvaamaan nykypäivän ilmiöitä. Kielenopetuksen merkitys ja opetuksen, pedagogiikan ja oppimateriaalien kehittäminen on tästäkin näkökulmasta tärkeä tehtävä. Tämä on relevantti kysymys kaikille alkuperäiskansoille.

Totuus- ja sovintokomissioita on Ruotsissa ja Norjassa perustettu myös muita vähemmistökieliryhmiä varten, ei vain saamelaisille. Esim. Ruotsissa meänkielen ja Norjassa kveeninkielen käyttäjiä varten. On kannatettavaa, että saamelaisten totuus- ja sovintoprosesseissa aiotaan tehdä yhteistyötä Norjan ja Ruotsin kanssa.

Strategialuonnoksesta syntyy mielikuva, että rajaesteet olisivat ainoastaan saamelaisten ongelma ja että rajaesteiden purkaminen koskisi vain saamenkielisten palveluiden parantamista. On hyvä, että rajaesteet otetaan strategiassa esille, mutta on erittäin valitettavaa, jos rajaesteet tämän myötä leimautuvat vain saamelaisia koskeviksi ongelmiksi. Rajaesteet ovat yhtäläisiä myös ei-saamelaisille asukkaille.

Rajat ylittävän yhteistyön vahvistaminen nimenomaan saamenkielisten palveluiden parantamiseksi on mahdollisuus, joka auttaisi raja-alueiden kuntia varmistamaan palveluiden saatavuuden nimenomaan saamenkielellä ja hankkimaan asiantuntijapalveluita sieltä, missä niitä parhaiten (kustannustehokkaimmin) tuotetaan.

Ehdotus strategisen toimenpiteen ”Jatketaan työtä rajaesteiden poistamiseksi ja rajayhteistyön vahvistamiseksi erityisesti liittyen saamenkielisten palveluiden turvaamiseen ja kehittämiseen” uudelleen muotoiluun:

- jatketaan työtä rajaesteiden poistamiseksi
- vahvistetaan rajat ylittävää yhteistyötä erityisesti saamenkielisten palveluiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi.

PAINOPISTEALUE 3.1 Osaaminen, elinkeinot

Yleisenä kommenttina: Osaamisen ja tutkimustiedon tarjontaa on tuotava lähemmäksi elinkeinoelämän tarpeista lähtevää kysyntää. Elinkeinoelämä on oltava selkeämmin nähtävissä myös kansainvälisessä verkostoitumisessa.

S.21 ”Arktista osaamista on laajasti eri puolilla Suomea. Arktiseen osaamiseen ja elinkeinotoimintaan liittyy esimerkiksi meriteollisuus, matkailu, kierto- ja biotalous, metsätalous, terveysteknologia, rakentaminen, kestävä kaivostoiminta, ympäristö- ja energiatehokkuus sekä kalateollisuus, unohtamatta saamelaisten perinteisiä elinkeinoja. Olennaista on tunnistaa uudet tarpeet ja aktiivisesti tarjota niihin toimivia ratkaisuja.”

Kasvava arktinen testaustoiminta tulisi nostaa vahvemmin esiin. Lisäksi luontaiselinkeinot, esimerkiksi poroelinkeino, tulisi mainita arktisen elinkeinotoiminnan yhteydessä myös muuten kuin osana saamelaisten perinteisiä elinkeinoja. Puun käytön lisääminen rakentamisessa olisi tärkeä huomioida myös Suomen hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Puu on ainoa uusiutuva ja hiilineutraali rakennusteollisuuden raaka-aine. Olemassa olevia ja uusia yrityksiä ja osajia tarvitaan, minkä myötä yrityksillä on mahdollisuus kasvaa myös kansainvälisiksi toimijoiksi. Metsä Fibren investointi Kemin biotuotetehtaaseen Suomen metsäteollisuuden historian suurimpana investointina tuo mittavat kerrannaisvaikutukset Lappiakin laajemmalle alueelle.

s. 22 ” Digitalisaation edistäminen tukee laajasti kiertotalouden ja uudistuvan elinkeinoelämän tarpeita sekä mahdollistaa uutta liiketoimintaa ja yrittäjyyttä. Digitalisaation mahdollisuudet on otettava huomioon laaja-alaisesti myös kaikissa harvaanasutun alueen palveluissa. ”

Arctic-EDIH, osana eurooppalaista digitaalisten innovaatiokeskittymien verkostoa, vastaa osaltaan arktisten alueiden haasteisiin (kuten pitkät etäisyydet, harva asutus, haastavat luonnonolosuhteet) lisäämällä pk-yritysten digitalisuutta. Pohjoissuomalaisen (Lappi, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa) digitaalisen innovaatiokeskittymän osaamista voisi viedä myös muille arktisille alueille, joilla vastaavaa osaamista on pääasiassa vähän. Suomen arktisella alueella digitalisaatiota ei voida kuitenkaan täysimääräisesti hyödyntää liiketoiminnassa tai palveluiden tehostamisessa ennen kuin tietoliikenneinfrastruktuuri saatetaan kuntoon.

s. 22 ” Vuonna 2020 levinnyt COVID-19-pandemia on lyhyellä aikavälillä romahduttanut kansainvälisen matkailun. Pandemioiden ohella kansainväliset poliittiset, taloudelliset tai ympäristökriisit voivat jatkossakin aiheuttaa matkailun kannalta merkittäviä häiriöitä. Kestävän kehityksen mukaiset, yksilölliset matkailupalvelut ovat kestävämpiä kohtaamaan muutoksia kuin massaturismiin suuntautuneet palvelut. Oleellista on myös kyky joustavasti muuttaa palveluita, mikäli olosuhteet niin vaativat. ”

Matkailu elinkeinona omaa myös keskimääräistä paremman palautumiskyvyn, vaikkakin se on herkkä globaaleille häiriötekijöille. Lapissa arktinen kestävä matkailu on kerrannaisvaikutuksineen merkittävä elinvoiman lisääjä harvaanasutulla alueella tarjoten työmahdollisuuksia, turvaten palvelujen saatavuutta sekä ylläpitäen saavutettavuutta. Lapissa luontoon ja elämyksellisyyteen perustuva matkailu on lähtökohtaisesti jo hyvin kestävä ja matkailua kehitetään aktiivisesti yhä kestävämpään suuntaan Lapin matkailustrategian mukaisesti. Tällä hetkellä on työn alla myös

matkailun vihreän siirtymän suunnitelma, joka toimii konkreettisempänä toimeenpanosuunnitelmana Lapin matkailun eri osa-alueiden vähähiilisyiden edistämiseksi.

Strategiset toimenpiteet:

Toimenpiteisiin tulisi lisätä kansallisesti merkittävien miljardiluokan suurinvestointien varmistaminen.

”Selvitetään matkailuyhteistyön mahdollisuuksia Suomen pohjoisten lähialueiden kanssa.”

On hyvä huomioida, että Lapissa menestyksekkästä matkailuyhteistyötä on tehty jo pidemmän aikaa Suomen pohjoisten lähialueiden kanssa, josta esimerkkinä rajat ylittävät Interreg Pohjoinen rahoitteiset Visit Arctic Europe -hankkeet, Barents yhteistyö (Joint working group on tourism) ja mm. junaliikenteen tuotteistamisen yhteistyö Pohjois-Ruotsin kanssa.

PAINOPISTEALUE 3.2 Osaaminen, huippuluokantutkimus

s. 26 ”Kokonaiskuvaa Suomen arktisesta ja arktisuuteen liittyvästä tutkimuksesta on parannettu. Koordinaatiota ja tiedonvaihtoa lisäämällä eri toimijoilla on jaettu reaaliaikainen näkemys ohjelmallisista tutkimustoimista ja projektikannasta. Ideaalisesti on kansallinen ohjelma, joka edistää koordinaatiota ja viestinnällistä näkyvyyttä ”

On erittäin merkittävä tavoite saada kokonaiskuva arktisesta tutkimuksesta ja sen tuloksista, ei ainoastaan kansallisesti vaan koko arktiselta alueelta. Lisäksi on tavoiteltava, että Arktisen keskuksen roolia kansainvälisenä arktisten tiedon keskuksena vahvistetaan.

s. 26 ”Muutoksen alla ja moninaisessa vuorovaikutuksessa on myös arktinen politiikka. Sen suhdanteiden ymmärtäminen ja aktiivinen toimijuus taustoitetaan monitieteisellä tutkimustiedolla ja tuomalla tutkittu tieto näkyväksi.”

Arktisen politiikan tutkimuksen osalta on hyvä huomioida, että arktisella alueella on jo nyt toimijoita myös muualta kuin arktisen alueen maista. Poliitiikan kokonaiskuvan saaminen edellyttää katsomista laajemmin kuin vain omalle (lähi)alueelle.

PAINOPISTEALUE 4 Infrastrukturi ja logistiikka

On hyvä, että strategialuonnoksessa nostetaan esiin myös naapurimaiden kehityssuunnitelmat ja että mukaan otetaan myös maksu- ja infojärjestelmien sekä liikenteen solmupisteiden toimivuus.

Rajat ylittävä maantieliikenne ja sen edellyttämä infrastrukturi tulisi myös huomioida; tieyhteyksien parantaminen niin Norjaan, Ruotsiin kuin Venäjälle yhteistyössä näiden maiden kanssa on aivan keskeistä Barentsin alueen logistiikan ja elinvoiman näkökulmasta.

Strategialuonnoksessa ei selkeästi pyritä edistämään Jäämeren liikennekäytävän kehittämistä. Liikennekäytävien merkitys on kuitenkin suuri ja ottaen huomioon laajemman kehityksen arktisella, ne tulisivat huomioida strategiassa.

Tietoliikenteen tavoitteet ovat kannatettavia. Yhteistyön tarve nähdään myös tietoliikenneturvallisuuden kehittämiseksi arktisessa yhteistyössä, sillä mitä enemmän yhteyksiä on sitä isommiksi kasvavat yhteyksiin liittyvät riskit.

Mäcklin Kaarina
Lapin liitto